

# MAGYAR L

T. „Otthon” Irók és  
HUNGARIA

VII., Erzsébet

Igazgató és felelősszerkesztő: **dr Paál Árpád**

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R.-T.**  
Törv. szám: Tr. B. 11/11. Jun. 1938.

Főmunkatárs: **dr Gyáriás Elemér**

## Károly király és Mihály trónörökös londoni látogatása

Hivatalos közlést adtak ki a látogatás részletes sorrendjéről

*Londonból jelentik:* A „Times” közli Öfelsége II. Károly király londoni látogatásának részletes programját. Eszerint november 15-én Öfelségét és Mihály nagyvajdát Franciaországból egy angol cirkáló viszi át a La Manche-csatornára. A cirkálót két hadihajó kíséri. Dowerben a kenti herceg várja az uralkodót, Grigorcea követ társaságában. Dowerben Öfelsége felszáll a különvonatra, ahol felszolgálják a dinert. Három órakor érkezik a királyi különvonat a Victoria pályaudvarra, ahol az angol királyi pár, a gloucesteri herceg, Chamberlain és az angol kormány valamennyi tagja, továbbá a diplomáciai testület és a román követség tagjai várják Öfelségét és a nagyvajdát. A Victoria pályaudvarról a Buckingham palotába hajtanak, majd öt órakor az uralkodó és Mihály

nagyvajda Mary, özvegy anyakirályné kastélyába hajt.

Öt óra 45 perckor Öfelsége a kerületi városházára megy, ahol az ősi angol szokások szerint a polgármester és a városi tanács üdvözl. Nyolc óra 30 perckor dîner lesz a Buckingham palotában. A következő nap, november 16-án 12 óra 15 perckor London lordmájorja üdvözl. Öfelségét és Mihály nagyvajdát. 16 óra 30 perckor ünnepélyes fogadtatás a román követéségen és 20 óra 30 perckor pedig ugyanott dîner az angol királyi pár tiszteletére. 23 óra 30 perckor a Buckingham palotában fogadtatás Károly király tiszteletére. November 17-én Öfelsége és Mihály nagyvajda meglátogatják a tengerészeti egységeket és húsz óra 30 perckor a Foreign Office a királyi hivatal rendez dîner az uralkodó tiszteletére.

## A genfi Népszövetség a müncheni egyezmény után

Benes volt csehszlovákiai elnök egykori lapja, a *Prager Presse* a volt elnök lemondása után is kevésbé feltűnően fordított hátat addigi irányának. A csehszlovákiai külpolitika új tájékozódásait is igyekszik figyelmesen kiszorgálni, de egyuttal kegyeletes magatartással van a korábbi külpolitika hagyományai iránt is. Annál jellemzőbb egy most megjelent közleménye, mely Paul du Bochet genfi publicista tollából ered, s arról elmélkedik, hogy micsoda további sors várhat a Népszövetségre a müncheni egyezmény után előállott világhelyzetben. A közlemény a népszövetségi politikával barátságban volt nemzetközi tényezőkön kívül igen érdekelheti azokat az alárendeltbb és függőbb helyzetbe utalt társadalmakat is, melyek sorsa többé-kevésbé a Népszövetség működéséhez, vagy magatartásához volt fűzve. Ilyenek azok a népkisebbségek is, melyek nemzetközi jogvédelmét annakidején ugyanaz a genfi Népszövetség vállalta.

Amint tudjuk, ez a vállalat olyan intézményes kiépítésű volt, hogy az Állandó Nemzetközi Bíróság hatáskörét is biztosította olyan esetekben, mikor bizonyos népkisebbségi kérdésekben nem jöhetett létre megegyezés az érdekelte államok és a Népszövetség tanácsa között. Ez az elképzeléseiben annyira megszabásu szerkezet most a teljes befagyás állapotába jutott, mert hiszen maga a Népszövetség is a nemzetközi események új alakulása folytán a teljes felbomlás válságába került. A magunk népkisebbségi köreit is ezek szerint mélyen érdekelheti az a kérdés, vajjon hogyan alakul a Népszövetség további sorsa, s lehet-e kilátása arra, hogy mostani válságát kiheverje és az eleven fejlődések tényezője legyen? Belejuthat-e abba a szerepbe, hogy akár irányítóan, akár csak együttműködően a nemzetközi életbe belefolyhasson s nagy és kis népek összeegyeztetésére, vagy éppen a népkisebbségi társadalmak problémái megoldására tudjon hatni?

Paul de Bochet prágai cikke elmondja, hogy a „kollektív biztonság” genfi intézménye köreiben érzik fölöslegessé válásukat. Genfi szokatlansággal veszi észre, hogy az a sok beszéd, ami mostanában úgy a francia, mint az angol parlamentekben elhangzott, — a Népszövetség nevét még csak egy szóval se említette. Ez a szándékos tartózkodás nyilvánvaló bizonyítéka annak, hogy e két demokratikus nagyhatalom külpolitikájában mélyenjáró változások mennek végbe. Pedig ez a két nagyhatalom volt eddig a Népszövetség öre. Ők azonban most arra az útra tértek, hogy békés megegyezésre kívánnak jutni a totalitárius nagyhatalmakkal, s nem ragaszkodnak többé a Genfen át vezető úthoz. A Népszövetség eszméje ellen indított éles harcban ez mindenesetre nagy politikai és erkölcsi sikere a Róma-Berlin-tengelynek.

Franciaország — mondja Bochet — a világháború óta egész politikáját a kollektív biztonság és a „béke oszthatatlansága” dogmájára összpontosította. Most azonban összes törekvéseit a maga belső újjászervezésére, gyarmatbirodalmi kiterjedésének jobb összefogására, s különösen az európai Franciaország védelmére kívánja fordítani. Ez a szerepváltozás a Népszövetség köreiben annál nagyobb meglepetést

## Göbbels németbirodalmi propaganda- miniszter felhívást adott ki a zsidó- ellenes tüntetések megszüntetésére

A birodalom törvény útján fog válaszolni a párizsi merényletre  
Gyász-szertartás a párizsi német nagykövetségen

*Berlinből jelentik:* A német fővárosban a zsidóellenes tüntetések mind nagyobbarányúak lettek. A felizgult közönséghez Göbbels dr. birodalmi propagandaminiszter felhívást bocsátott ki, melyben figyelmezteti az egész birodalom lakosságát, hogy tartózkodjék minden zsidóellenes tüntetéstől és támadástól. Göbbels kiáltványa szerint a végleges választ a párizsi merényletre Németország törvényhozás, illetve kormányrendelet útján fogja megadni. Göbbels dr kiáltványa délután az egész birodalomban ismeretessé vált, de azért Berlinben még az esti órákban is folyt a zsidó üzletek lerombolása. Hivatalos helyen megcáfolták azt a hírt, mintha a külföldi zsidókat 24 órás határidővel kiutasították volna. Hozzáteszik, hogy amennyiben valamelyik hivatalos helyen ilyen utasítást adtak volna, annak nincs jogervénye.

A birodalom területén igen sok zsidót tartóztattak. A Göbbels által jelzett törvényhozási, illetve rendeleti intézkedések még nem kerültek nyilvánosságra, de beavatott körökben valószínűnek tartják, hogy a zsidók legnagyobb részét gyűjtőtáborban helyezik el. Illetékes helyen kijelentik, hogy a megtorlás mértéke attól függ, vajjon folytatódik-e a külföldön a németellenes hadjárat. A birodalom területén a zsinagógák csaknem kivétel nélkül leégették. Ezeknek újjáépítésére nem fognak en-

gedélyt adni. A zsidó lakosságot sok helyen súlyosan bántalmazták.

*Párizsból jelentik:* A német nagykövetség egyik kápolnává átalakított helyiségében csütörtök este gyászszertartás volt, amelyen Rath követségi titkár szülei és legközelebbi hozzátartozói vettek részt. *Weltzeitung* német nagykövet meghatott szavakkal búcsúztatta el a halottat.

### Megvizsgálják a merénylő elmeállapotát

*Párizsból jelentik:* A vizsgálóbíró csütörtökön utasítást adott a merénylő Grünspan elmeállapotának megvizsgálására.

### Súlyos lázadás tört ki Kelet-Szibériában

*Párizsból jelentik:* A *Matin* értesülése szerint Kelet-Szibériában súlyos lázadás tört ki. Blagovjeszcenszk városának egész helyőrsége csatlakozott a lázadókhöz. A katonai hatóságok erre bombavető légi osztagot küldtek a lázadók megsemmisítésére, az osztagok azonban mint átpartoltak a felkelőkhöz. További jelentések még hiányoznak.



## TYUKSZEMEIM

nem nyillalnak többé!

Egy-egy nehéz nap után tyukszemeim viszketnek, égnek nyillalnak. Lábam fáradtak, kimerültek, fáznak. Ah! mily borzalmas kínokat állok ki. Nyenkor Saltrates Rodell-t öntök



forró vízbe, míg a víz tejfehér színűvé válik. Így, egy csodálatos oxigénes gyógyfürdőt készítek. Beáztatom megkínzott lábaimat. A fájdalmak megszűnnek a tyukszemek és bőrkeményedések felpuhulnak. A Saltrates Rodell, garancia mellett, kapható gyógyszerárakban és drogériákban, ára jelentéktelen.

10.000 propaganda csomagot dobunk piacra a lejes reklám árban. Kísérletképpen még ma vásároljon egy csomagot! Takarékosági szempontokból vásároljon rendszeres csomagot, vagy dupla családi csomagolást!

keltett, mert még emlékeznek azokra a szavakra, melyeket Franciaország állandó népszövetségi képviselője, Paul-Boncour a szeptemberi közgyűlés alkalmából mondott, s melyekben erélyesen állást foglalt a Népszövetség alkotmányának minden módosítása ellen.

— Óvakodjunk, — mondotta ő akkor, — hogy valamit ezen a mi házunkon változtassunk, mert még mindig menedéket fogunk itt találni, mikor a világot a hatalmi erőszak támadásai fogják kikezdeni.

Ez a felfogásmód — írja tovább Bochet

## Oregember

Írta: M. Jánossy Margit

Tropikus őserdőben bolyong, csodálatos buja vegetáció sűrűjében. Kuszó növények, torz, szurkos kaktuszok, ernyős páfrányok, exotikus kelyhű, kábitó illatot lehelő virágok; pettyezett lila, rozsdaszín és fekete orchideák között valami megnevezhetetlen érzés kábulatában, amely látáhatatlan kézként hívja, vonja egyre beljebb a sűrűbe... Szívérványszínű kolibrík, — oly parányiak, hogy elférhetnének egy-egy rózsakelyhében — röpködnek körülötte s a lombok smaragd sátorfüggönyén keresztül, egy káprázatosan szép tollu madár himbálódzik... Megigézetten feledezik kiterjesztett csillámló szárnyain, amelyek arany és kékes tündökléssel villóznak fel le, fel le...

— Kék madár... A boldogság madara — nézi elbűvölve és küszködve birkózza át magát a vadon kacsaringós tapadó, kuszó, ragacos indáin, remegő inakkal, nehogy szem elől veszítse...

Meg-megáll lihegve, majd tovább törtet. Néha olyan közel repül hozzá, hogy szinte felnyúlhat érte, keze már-már érinti is a selymes szárnyakat ujjongó boldogsággal: — most... eléri... övé lesz, ám a madár a magasba libben s csakhamar el is tűnik...

Félelem nyugózi le, mert a kék madár eltűnésével a nap ragyogása is megfakul. Sötét hull reá s a csendesség egyszerre megtelik félelmetes ezernyi hanggal. Jaj, nem tovább, egy lépést sem tovább, mert vége... Vissza akar fordulni menekülni arra amerről jött, de mozdulni sem bír. Olyan érzés bénítja, mintha valami lassan a lábra tekerőznék.

— Kigyó — didergi döbönt irtózáttal s áll helybe cövekelődve, egyre ki-kihagyó szívveréssel — kigyó! — ordítja hangosan — azután saját kiáltására — Uristen, milyen megkönnyebbülés! — felébred...

— Össze nem egyeztethető azzal a magatartással, amit Daladier és Bonnet München óta elfoglalt. Fő! kell tehát tenni, hogy a francia kormány feladta a Népszövetséghez való ragaszkodást, s csatlakozott azokhoz a fáradozó-sokhoz, melyeket az angol kormány kezdeményezett a Népszövetség újjáalkotása érdekében. Az angol kormány pedig a Népszövetség alkotmánya módosítását úgy akarja, hogy azáltal a Népszövetségből kilépett államokhoz közeledjék.

A Népszövetségnek ezt a reformját a legutóbbi közgyűlésen az angol delegátusok már tervezetek közlésével folyamatba is indították. Mindenekelőtt Bochet szerint arról van szó, hogy a népszövetségi alkotmányt el kell választani az 1919-ik évi békeszerződésektől. Aztán a támadó elleni kölcsönös segélynyújtásban az önkéntes hozzájárulások elvi alapjára kell helyezkedni, vagyis az eddigi kötelező részvétel előírását hatályon kívül helyezni. Továbbá minél hamarabb fölvenni a Népszövetségből kilépett államokkal a gazdaság-technikai, nem

politikai együttműködést. Megkoronázása ezeknek az akcióknak egyfelől az lenne, hogy általában és gyakorlatilag keresztülvigyék a fegyverkezések korlátozását. Másfelől az volna szükséges, hogy a népszövetségi alkotmány 19-ik szakaszának hatályosabbá tételével a korábbi szerződések békés módosításait megvalósítsák.

A népszövetségi alkotmány ilyen irányú átalakítására a kezdeményezést maga Avenol népszövetségi főtitkár tette meg, ki már a tavaszkor Angliában javaslatokat tett erre nézve. A Népszövetség titkári hivatala is tehát — s ezt ismét a Prager Presse genfi publicistája írja, — a népszövetségi alkotmány megváltoztatását kívánja, s ilyen módon a totális kormányrendszerű államokkal az együttműködést keresi. Evégett annak az előkészítést is megkezdte, hogy mintegy „tisztogatási akciót” vígyen keresztül a Népszövetség magasabb tisztviselői között, s eltávolítsa azokat, akik a Népszövetség eddigi rendszerei mellett túlságosan kitétek magukat.

## Törökország népe gyászol

Nagy néptömegek indultak el Anatóliából Atatürk köztársasági elnök temetésére. — A diplomáciai testület részvényt nyilvánítt

Ankarából jelentik: A diplomáciai testület tagjai csütörtök délután megjelentek Arras külügyminiszternél és részvétüket fejezték ki Kemal Atatürk köztársasági elnök halála alkalmából. Istanbulban a nyilvános helyiségek a gyász jelül zárva maradtak. A Tolma Bagcse palota előtt, ahol az elnök holttestét felelőzték, hatalmas embertömeg szorong, hogy lerőjja kegyeletét az államépítő nagy elnök ravatalánál. Az anatóliai tartományból nagyobb földművesküldetés indult útnak Kemal temetésére.

Országszerte mély benyomást keltett, hogy Pözsük képviselő, Atatürk régi, hűséges ba-

rátja, vezérének halála feletti fájdalmában öngyilkosságot kísérelt meg. Állapota, hír szerint, aggasztó.

## Pályázati hirdetés

A Szent Vincés Irgalmas Nővérek pályázatot hirdetnek egy alorvosi állásra. Pályázhatnak keresztény orvosok, akik megfelelő szakképzettséggel és a betegek kezelésében kellő gyakorlattal rendelkeznek. Javadalmazás megegyezés szerint. Pályázatok küldendők: Szent Vincés Irgalmas Nővérek Főnöknője, Mercurea-Ciuc. Sanatorium.

Szédülő, kába tekintetében az álomkép rettetne felhősödik.

Próbál felülni az ágyban, de nem sikerül. — Mi történt velem? hasít bele újból a félelem és kinosan felerőlködik. Alatta a lepedő gyűrött, verejtéktől hirtelen a homloka, a vékony selyemtakaró meg úgy gubancolódott reá két aszott láb-szárára, mintha valóban kigyók tekerőznének rajta...

— Ügyel-bajjal szabdítja ki és erőltetül hull vissza a párnára.

— Ugy látszik, én... újból elvitettem a dőzist... Ideges vagyok. Azelőtt sohasem álmodtam, nem kellett bróm... Odajutottam, hogy nem tudok elpihenni kábítószert nélkül...

Undok csikland a torkában, szájában az orvosságok keserű íze szinte gombóccá dagad. Beteg volnék? — borzong össze. Az elmulástól való félelem remegteti. Iszonyodik a betegségekkel, amelynek minden fázisát végig vajudja elméletben s fokozott higiénisja ellenére. — képzelt nyavalyákkal, bacillusokkal fertőzöttnek képzelet magát. Öregszem!... De valóban öregednek? — ismétli kételkedően s minden „öregszem” szó után reszketve tapogatja végig magát, mintha cáfolatát várná feldobott kérdésének, holott túl volt már az öregség háromnegyedén.

A redőny keskeny hasadékan pásztásan fénylik a nap. Tétován áll meg a főtűt szoba közepén, minden erejét összeszedve húzza fel a redőnyt. A nap arnya most már széles zuhatagként ömlik végig rajta. Szédülten hunyja le szemét. — Ó, áldott meleg!... Reszkető ősz fejét a ragyogás felé tartja és kékeres aszott kezét is megfűrésztve a sugarakban, nagyot, mélyet lélegzik...

Később vidáman kocog lefelé a lejtős úton. A villakeretekből csipős illatú fekete füst-felleg száll. A tavalyi levélhulladékok, gíz-gáz égetik el. A récsokon túl harmatos jácintok, piros sárka és fehér tulipánok tarkazzák a föld barna hátát s a tavasz friss fuvalata összevegyül a zsendülő fű, az ibolya, a pattanó rügyek mézgas illatával.

Mintha régi burka válna le róla.

Kellemes kábulat simogatja, ereiben a vér zsi bongva, játékosan szalad. Fiatalnak, údének hiszi magát. Hova lett éjszakájának félelmetes lidércnyomása? A lábára tekerődő kigyó? A sötét? Lám, ragyogó tavasz a világ, szikrás fényrel permetez a nap, s boldog. Könnyű és elégedett a szíve, mintha a kék madarat nem elvesztette, hanem örökre magához édesgette volna...

Kis ébenbotját játékos örömmel suhogtatja a levegőben és hetykén füttyörészni kezd... Tavasz van, huncut kedvű, április...

— Ejha ez aztán palota! — áll meg az útkanyarodónál — jobbról-balról szemlélgetve az éppen készülő házat. Akurat egy skatulya... És azok az emeletek!...

Kissé szédült a magsba tekintéstől és oda támaszkodik a ház előtti villamos megállóhoz. Így jobban szemügyre veszem — hiteli el magával —, de fáradságát kendőzi ezzel. Liheg. Majd elszégyelve önmagától is takart gyengeségét tovább indul.

— Hej, ha még egyszer... egyetlen napra bár húsz éves lehetnék!

Szeme felragyog, mintha kívánása csakugyan húsz évesé fiatalítaná, egy ifjú, kacagó csoportra feledkezik.

Diákok, pelyhedző bajuszkával hetykén, diáklánykák, lapos tetejű sapkával aranyhajukon, összekarolva jöttek, nevetve könnyedén, mint nyomukban a tavaszi szél. Felöltőjükön ibolya kezükben kikírics, meg virágzó barkaság...

— Ha velük tarthatna... Szerelmes, vidám kamaszként, mint ott az a nyurga szőke gyerek a kislányka mellett... Összebukva suttogtak, szemükön, ajkukon az első szerelem harmatos poézise lebegett... Fiatalok, fiatalok...

Körülfőtte ujjong, él, szinte ünnepel az utca. Villamoskalauzok füttyölve a csendreleletnek, taktusra verik a csengőt autók száguldának versenyt a széllal, kék zubbonyos munkások menetelnek frissen, a rikkancsok kiáltoznak, belezengve a lapokat a napsütésbe, mint a zászlót. A gyerekek kacagva kergetik a karikát, si-

## CFR autóbuszok bonyolítják le a forgalmat Szatmár és Máramarosz-sziget között

Bucuresti. Saját tud. Megírtuk, hogy november 10-én éjjel 12 órával megszűnt a vasúti Gszszekötés Halmi és Máramarosz-sziget között, mert Feketeardó község, — amelyen e vonal cseliszlovák területen haladt eddig —, Magyarországhoz csatolták. A vonatok egy Magyarországgal kötendő vasúti egyezmény létesítéséig csak Halmi állomásig, a másik oldalon pedig Visóvígyig közlekednek, de Szatmártól Máramarosz-sziget felé három pár CFR autóbusz fogja a forgalmat lebonyolítani.

## Újabb jelentések az amerikai választások eredményéről

A lapok már Roosevelt vereségét kezdik emlegetni. — Az amerikai nép új politikát akar

Londonból jelentik: Az amerikai választások eredményéről a legújabb jelentés a következő:

Roosevelt pártja, a demokarta párt, az előző év eredményével szemben 72 képviselői mandátumot veszített, míg Hoover pártja, a republikánus párt, 75 mandátumot nyert. A többi mandátum szétforgácsoltott. A szenátusban a demokraták 9 mandátumot veszítettek, a körtársaságiak 7-et nyertek. Két szenátusi hely sorsa még nem dőlt el.

Az eredmények nyilvánosságra jutása alapján politikai körök azt hiszik, hogy ezzel ismét helyreállt az Egyesült Államokban hagyományossá vált kétpárt-rendszer. A „New York Times” az eredménnyel kapcsolatban megállapítja, hogy az nehéz vereséget jelent Roosevelt számára. Roosevelt nem bukott meg ugyan, de politikája se kapott igazolást. Az amerikai nép olyan politikai rendszert akar, amely nem azonos a maival, de a régi rendszerrel sem. Az általa óhajtott rendszer a kettő között van.

kongva görgetik, rugják a labdát, mosolyognak a nők, s vidám hancurozással szagatják a pórát, a megkerült kis kutyák.

— Áldott légy napsugár! — motyogja elégedetten és kihívva derekát, botját újból megsuhogtatja a levegőben s egy kirakat tükrében megnézi alakját.

— Nem is vagyok olyan vén... Az élet szép, végtelen... élhetek örülhetek.

Tovább sétál. Szemben a térnél, a leánygimnázium felől, tarka, viháncoló leánycsapat közeledik. Világos ruhájuk, szőke, barna hajukon virító szalaguk, játékos évődésük úgy derűsödik fakó szemébe, hogy egész öreg élete kifordul belőle. Megáll önfeledten egy kis barna leányka előtt s akarat akaratlan kibuggyan száján:

— Szép gyermek, gyönyörű szép!

A leánykák kacagnak, s mint felzavart verébserg, hangos ciripeléssel, pillanat alatt tova rebbennek.

— Vén krampusz!...

Mondták-e csakugyan, vagy csak ő hallotta?...

— Mi volt ez? Miért bántottak engem? — fordul magába hangtalan fájdalommal.

Olyan szomorúnak látja egyszerre a világot.

Az emberek nem is sietnek hanem húzzák a lábukat mintha a gond kolonca sulyosodna rajtuk. A munkások arcáról eltűnt a derű, sápadttá vált és kormossá, mint a periferiák gyárkéménye. Az utcát piszkosnak látja, szürkén szennyesnek, a házakat börtönnek... Rútak és vének... Lekopott róluk is a vakolat — mormolja halkán —, akár rólam az ifjúság...

Erezte, hogy nem lát több tavaszt virágba szőkö fakkal, nem melegedhet kalásztérlelő nyárban, az ősznek sem hozsannázhatik, övé immár a tél, az elmulás... Az ibolyák illatában a koszoru kísérti, a föld friss lehelete, a sir hidege.

Összeborzong.

Vékony nyakán összebb húzza a felöltő gallért, aztán tovaindul, két lábsosszanás, egyet-egyelt koppantva ébenfabotjával.

# 3 NAP MÚLVA

lesz az

ÁLLAMI SORSJÁTÉK  
I. OSZTÁLYÁNAK A  
**HUZÁSA**

A. 18.-IK SORSJÁTÉK  
NAGY ATTRAKCIÓJA AZ  
**UJ TERV**

MÁR AZ I. OSZTÁLYBAN  
36.108 NYEREMÉNY  
51.880.000 LEI

értékben lesz  
kisorsolva.



## Hét vármegye tisztviselőiből állították össze a királyi helytartóság tisztikarát

Szamos-helytartóság tisztviselőikarának névsora

Kolozsvárról jelentik: A Szamos-kerületi királyi helytartóság igazgatásának megszervezése véget ért. Nagy feladat volt a helytartóság tisztikarának összeválogatása, mert 7 vármegye köz igazgatási tisztviselőinek tisztikarából kellett összeállítani azt a gárdát, amely a szamosi királyi helytartóság területén élő lakosság közigazgatását irányítja.

A királyi helytartóság tisztviselői kara, élén Hanzu Alexandru nyugalmazott tábornok királyi helytartóval és Hodor Victor főtitkarral, a következőkből áll:

A királyi helytartóság titkári hivatalának Boristea Ioan a főnöke. A titkári iroda vezetője Felecan Emil, az iktató hivatal és a levéltár Hotiu Alexandru vezető, tisztviselői kara: Buzas Francisc, Iuga Iosif, Ardelean Coriolan, Marcu Ioan, Fodor Vasile, Dancus Gheorghe, Schrott Mihail és Sarbu Gheorghe tisztviselőkből áll.

A személyzeti ügyosztálynak Hoderneu Septimiu a főnöke, a központi személyzeti ügyosztályt dr Mangu Florian vezeti, tisztviselői pedig Ilie Maria és Sabau Traian.

A tanulmányi ügyosztálynak dr Mihail Marin a főnöke, tagjai pedig dr Trifu Ioan, Marcu Teofil, dr Gherman Emil és Berlea Ioan.

A jogügyi osztálynak dr Brate Ioan a főnöke, tagjai: dr Chindris Vasile, dr Pop Octavian, dr Pintea Augustin, dr Lazar Ioan, Ionescu T. Nicolae, dr Capitan Emil, dr Baciu Sabin, dr Bologha Gheorghe és dr Budea Ioan.

A királyi helytartóság tanácsának Felecan Emil és Stan Teodor a vezetői.

Az utbaigazító és ellenőrző bizottságnak Covaic Mihail a főnöke, tagjai pedig dr Popa Traian és Sasu Gheorghe.

Az árverési bizottság elnöke Michis Vasile, tagjai: dr Mihaese Leon, dr Coceneti Emil és dr Gherman Emil; az átvevő bizottságnak dr Mihaese Leon és dr Supurean Victor a tagjai.

Az általános közigazgatási ügyosztálynak dr Mihaese Leon, dr Pop Octavian, Ianul Ioan, Soran Anton, dr Filip Eugen, Ramboiu Nicolae, Isaiu Ioan, Teodor Gheorghe, Simion Aurel, Runteanu Corneliu és Marze Ioan a tagjai.

A helyi közigazgatási ügyosztálynak dr Filip Ioan a vezetője, alfonőke dr Supurean Victor, tagjai pedig Bara Stefan, dr Rusu Emil, Dunca Mihail, Hanza Coriolan, dr Vancea Sabin, dr Cupas Ioan, Pop Alexandru, dr Coroiu Aurel, dr Anton Ilie, Salerbach Anton, Moisa Cornelia, Oiariz Andrei, Marian Teodor, Vaida Vasile.

A pénzügyi osztálynak Michis Vasile az elnöke, tagjai Dinu Nicolae, Coita Dumitru, Osiac Iolanda, Selegean Gheorghe, Sangeorean Florica, Roge Ladislau, Apolzean Runceanu Lucia, dr Todotiu Iuliu, Albu Victoria, Sima Coriolan, Harangus Vasile, Morar Elena, Gherghel Alexandru, Repede Ioan, Moism Ecaterina, Teutiu Miron, Regheni Elena, Lobontiu Felicia és Kerekes Francisc.



# Forradalmasítja a látást a legújabb amerikai találmány: a polaroid

**Nincs többé autóbaleset reflektorfény miatt. Pillanatok alatt leleplezik az ékszerhamisítást. Testszerűvé alakul a mozi- és a röntgen-kép**

London, november hó.

Amerikából érkezett hírek szerint a polaroid, egy új optikai találmány, nagyobb forradalmat idéz elő az emberi kényelem és a civilizáció terén, mint azok az öt-hat évvel ezelőtt tökéletesített eljárások, amelyek segítségével a levegőt „kondicionálják.”

A tisztított, szárított, melegített, illetve hűtött levegő immár nem újság. Az Egyesült Államok legtöbb szállodája, színháza és mozija s néhány magánháza már évek óta fel van szerelve az „air-conditioning-apparatus”-sal s az amerikai példát London és Párizs nyomában sorba követik a nagyobb európai városok. Ennek a kényelmi eszköznek egyelőre csak egy baja van: sokba kerül. Az az új eljárás azonban, amelynek segítségével a fényt lehet „kondicionálni”, alig kerül pénzbe s így rohamos terjedésének most már semmi sem vehet gátat.

A polaroid — régi magyar iskolai kifejezéssel élve, „sarkított fény” — lényege abban áll, hogyha a fénysugarakat egy bizonyos anyagon vezetjük keresztül, azok „polarizálódnak”, illetve egyirányba terelődnek. A fénysugár a szemet, mint tudjuk, minden irányból egyszerre, kaotikus össze-visszaságban éri s a polaroid gyakorlati jelentősége éppen az, hogy csökkenti a fénysugarak szembántó csillogását és erősíti a színek intenzitását.

Ez az új találmány megjelenési, illetve kereskedelmi formáját, illetve, olyan átlátszó anyagból készült lemez, mint a cellofán, vastagsága — ha illeszkedik egyáltalában lehet ezzel kapcsolatban beszélni — azonban mindössze egy ezredcentiméter, tehát a milliméternek a századrésze. Egyébként tiszta formájú celloid-kristályokból áll s rendkívül törékeny, tehát a gyakorlatban két réteg üveg vagy cellofán között használják.

A piacon mindössze három évvel ezelőtt jelent meg elsőször napzeművek, teleszkópok, halászszeművek, olvasólámpák, fényképezőgépek készítésével kapcsolatban alkalmazták, ma azonban már harminc különböző célra használják és új alkalmazási módszerekkel kísérleteznek.

Hogy mást ne említsünk a polaroid alkalmazása olyan rohamosan terjed az autók szélvédő üvegével kapcsolatban, mint az elmúlt évtizedben az úgynevezett „biztonsági üveg” ugyanazekre a célokra. Mindkettő fontos találmány. A biztonsági üveg, ha erős ütést éri, megreped, de nem törik el s még kevésbé repülnek az autóvezető szemébe az eltört szélvédő üvegserepei. A polaroiddal bevont szélvédő viszont azzal, hogy „sarkítja” a fényt, távol tartja a vezető szemétől a szembejövő autók gyakran erős reflektorfényét, amely vakító hatásaként már annyi szerencsétlenséget okozott.

**A polaroid alkalmazásával az erős reflektorfény helyén egy világoslila fánnyfelületet lát a vezető s teljes egészében szemlélheti a szembejövő autó minden részletét: még a számtábláját is.**

Ez az új találmány a nagyközönség szempontjából bizonyos mértékig olyan eszköz, mint annakidején a röntgensugár volt. Érdekes dolgot árul el a legtöbb tárgyval kapcsolatban, amelyet alatta vizsgálunk meg. Így például egy tejesüvegben megmutatja (lila vonalkák alakjában), hogy hol volt tökéletlenül összeforrasztva. Kimutatja a selyemszövet, a gumi hibáit. Ha a mikroszkóp tárgylencséje alá illesztjük, egy egyszerű kristályt csodálatos egzotikus tájképnek mutat.

**A polaroid segítségével az ékszerész pillanatok alatt megkülönböztetheti a valódi ékkövet a hamistól és óriási jövője van a mozi- és a röntgen-képvel kapcsolatban is.**

Ezen a téren a kísérletek már nagyon biztató eredményekről számolnak be s nagyon valószínű, hogy a polaroid alkalmazásával pár év múlva s esetleg még rövidebb idő alatt is, olyan filmeket

lehet előállítani, amelyeket a néző tökéletes háromdimenziós képeknek, szóval teljesen „plasztikus”-nak fog látni.

Tudományos szempontokból viszont most olyan kísérletek folynak, amelyek eredménye-

ként azt várják, hogy a röntgensugár kombinálásával a polaroid háromdimenziós röntgenképet fog adni s így a felvételek tiszta képet fognak nyújtani az emberi szervezettel lágyrészeiről, így például a szívről.

A polaroiddal ellátott szemüveg, nem csupán mint „napzeműveg” tesz kitűnő szolgálatot azért, hogy a nap szembántó csillogását csökkenti, hanem miután minden csillogást megszüntet, segítségével keresztül lehet látni a vízfelületen is és így tisztán lehet látni a víz alá merült tárgyakat. Egy polaroidréteggel ellátott fényképezőgéppel kitűnő felvételt lehetett készíteni például egy elsüllyedt tengeraltjáróról.

A polaroid első gyakorlati alkalmazását egy Edwin Land nevű alig harmincéves amerikai fizikus dolgozta ki pár évvel ezelőtt. (Mint „találmány”, természetesen elég régi, így például a Kodak-gyár már négy évvel ezelőtt megkezdte segítségével a „fényszűrők” gyártását), aki szerencsésen elkerülte a feltalálók ismert sorsát — és máris gazdag ember. H. A.

## A kegyvesztett Blücher marsall emléket még a múzeumokból is száműzi Moszkva

Varsó, november hó.

A Moszkvából ideérkező hírek szerint feltűnő az a radikális mód, ahogyan Blücher marsallnak, a kegyvesztett, a közelmúltban még oly dicsőséges szovjetorosz hadvezérnek még emléket is ki akarják törölni a szovjet történelem lapjairól. Ha Moszkva egyszer valakit el akar intézni, akkor azt alaposan és gyökeresen hajítja végre. Így történik ez most Blücher marsall körül is, akire oly büszkén tekintettek a vörös hadtestek katonái.

Blüchernek a „vörös hadsereg moszkvai múzeumában” több képe hirdette hervadhatalan érdemeit, egész okmánygyűjtemények foglalkoztak szerepével. Az utóbbi napokban az iratokat észrevétlenül elszállították a múzeumból, azóta talán már meg is semmisítették őket. A távolkeleti hadsereg történetét és szervezetét bemutató múzeumi termekben feltűnik a látogatóknak egy-egy, a falból kiálló szög, amelyről hiányoznak a képek. Ellárolították a vörös marsallt ábrázoló festményeket, sőt az

összes fényképeket, amelyeken szerepel.

Hasonló sors jutott osztályrészül a Tre-tinjakoff-galériában, ahol a szovjetművészetet bemutató legújabbkori képgyűjtemény egyik legszebb darabja, Meskov portréja volt Blücherrel. Most ez a festmény is eltűnt, senki sem tudja, hová. Jellemző a szovjetorosz állapotokra, hogy a nagyközönség ezekből az apró jelekből következteti a marsall sorsának végleges megpecsételését.

Ha ez valóban bekövetkezik, Blücherrel eltűnik a süllyesztőben egy híres haditörvényszéki tárgyalás nyolc ítélkezőjéből a hatodik. Az elmúlt évben, amikor Tuchacevszki fölött mondott halálos ítéletet a katonai bíróság, a nyolc magasrangú katonatiszt közül aligha gondolta volna egyetlenegy is, hogy az elkövetkező esztendőben már csak ketten maradnak a porondon. Amiként a többiek, úgy most Blücher is a kegyvesztettek közé kerül, akinek még emléket is kitörölni a szovjetorosz történelemből.

**Nagy szerencsénk volt,**

hogymegmenekültünk a háborútól

...de ezzel a szerencsével nem huzza ki a telet

Vásároljon Állami Sorsjáték sorsjegyet a

Hivatalos Sorsjegyjáruda és a Falusi Postahivatalok

elárúsító helyeinél és akkor elmondhatja, hogy szerencséje volt.

● Milliomos lehet a november 15., december 15., január 15. és február 15. iki húzások alkalmával, mert az új terv 4 egyenként 6 milliós és 70 egyenként 1 milliós nyereményt irányoz elő.

**COLECTURA OFICIALA**  
SI A OFICIILOR RURALE P. T. T.

HELYI CIM: **Bd. Regele Ferdinand 11**



# GHAZI MUSZTAFÁ KEMAL ATATÜRK tizenöt év alatt modern állammá alakította Törökországot

## Kemal Atatürk élete és küzdelmei országa felszabadításáért

Ghazi Musztafa Kemal Atatürk, a „törökök atyja” nincs többé. Mint tegnapi számunkban jelentettük, a török köztársaság elnöke hosszú betegség után, 58 éves korában meghalt. Most az alábbi cikket közöljük Kemal Atatürk érdekes egyéniségéről és pályafutásáról:

### Török pasa lesz a fiánc fiából

Ha Kemal karrierjét vizsgáljuk, az csodálatos ívelést mutat már a szultáni időkben is, pedig a török köztársaság elnöke, hasonlóképpen a legtöbb mai népevezérhez és államférfihoz, polgári sorból származott. 1880-ban született Szalonikiben, amely akkor Törökországhoz tartozott. Apja Ali Riza vámhivatalnok volt, anyját Zubeidának hívták. Édesapját korán elvesztette, így azután energikus, nagyműveltségű édesanyja nevelte, amíg be nem adta a szaloniki kadetiskolába. Itt rövidesen kitűnt kiváló matematikai képességeivel.

Abban az időben Törökországban az embereknek csak keresztnevük volt. Kemalt Musztafának hívták. Matematikatanára kitüntetésül kiváló növendékének a Kemal nevet adományozta, ami magyarul annyit jelent, hogy „tökéletesség.” Így lett belőle Musztafa Kemal.

Közlettől fogva részt vett az ifjútörök mozgalomban, amelynek a császári birodalom utolsó évtizedeiben az volt a célja, hogy megfrissenítse és modernizálja a korhadó államot. A börtönt és a Damasba való száműzést is el kellett szenvednie érte, de mindez nem rendítette meg. Változatlan szilárdasággal kitartott az ifjútörökök vezérére, Enver pasa mellett és Mahmud Sefket vezérkari főnöke volt, amikor az 1909-ben Konstantinápoly ellen vonult. 1913-ban katonai attasé lett Szófiában és a világháború idején, 1915-ben, harmincéves korában már tabornok és hadosztályparancsnok volt. A világháború idején különösen a Dardanellák körüli győzelmek harcokban tüntette ki magát. Ekkor kapta a pasa címet, amely a legmagasabb török határozati rang. A világháború további folyamán a Kaukázusban és Szíriában harcolt csapataival.

A háború utolsó esztendejében újabb nagy kitüntetés érte. Vahid Eddin trónörökös, a későbbi VI. Mehmed szultán kíséretében Berlinbe utazott a német vezérkarral való tanácskozássokra. Rövidesen azonban bekövetkezett az öszszeomlás és az antant békét kívánt diktálni Törökországra.

### A sévresi békediktátum

Hogy fogalmat alkossunk magunknak arról, mi volt ebben a békediktátumban, vessünk egy pillantást a régi török birodalomra. Nezz a tizenhat és tizenhetedik századra, hanem arra, amely 1912-ben, a Balkán-háború idején állt fenn. Három világrészre, Európára, Ázsiára és Afrikára terjedt ki akkor a török birodalom, közel három millió négyzetkilométeren és 24 millió lakossal. A Balkán-háborúk után a terület jelentősen lecsökkent, majdnem egy millió nyolcszáz ezer négyzetkilométerre, de a lakosság még mindig több volt, mint 21 és félmillió.

Milyen békét diktált ezzel szemben az antant 1919 júliusában a tehetetlen Konstantinápolyi kormányra? Európában csak Konstantinápolyt és a Csataldza-vonalig terjedő mögöttes területet hagyták meg a számára. De ugyanakkor Konstantinápolyt — a fővárost! — nemzetközi ellenőrzés alá helyezték. Az angol és francia csapatok rövidesen meg is szállták. Anatólia északi részét meghagyták ugyan Törökország birtokában, de Ázsiában csak a tulajdonképpen vett török terület maradt Törökországnak. Szmirna és Thrácia Görögországnak jutott. Az autonóm országokra felosztott Szíria francia, Cilicia olasz érdekszférába jutott. Mezopotámiában Bagdad székhellyel felállították Irakot, mint külön országot, Palesztinából zsidó nemzeti otthont szerveztek. Ezek az új Hedzsasz állammal együtt angol érdekkörbe kerültek. A tengerszorosok nemzetköziesítetté váltak és Kurdisztánt és Örményországot függetlenítette az antant.

Ezt a megalázó békét az önérvényes törökök nem fogadhatták el. Kemal ekkor elhatározta, hogy megszervezi a nemzeti ellenállást. Már 1919-ben Anatóliában kezdte meg szervező munkáját, aminek eredményeképpen még abban az esztendőben sikerült Ankarában — későbbi fővárosában — ellenkormányt alakítania. Mint a kormány feje, jegyzéket intézett a párizsi békekon-

ferenciához, amelyben előre érvénytelennek jelentette ki, ha a konstantinápolyi antant-fogságban lévő árnyékkormány kiküldöttéi nótalan aláírják a békét. Konstantinápoly válasza az volt, hogy in contumaciam halálra ítélte Kemalt, megbízottal pedig 1920 augusztus 10-én mégis aláírták Sévresben a békediktátumot.

### Törökország megveri Görögországot

Kemal azonban mit sem törődött a konstantinápolyi kormánnyal, szoros kapcsolatba lépett a szovjettel, amely hadianyaggal támogatta. (Ez az orosz-török barátság csak az elmúlt év folyamán lazult meg kissé angol befolyásra.) Akkor azonban az angolok egyáltalán nem ismerték fel, hogy milyen értékes földközti-tengeri partner lehet egy erős Törökország. Lloyd George kormánya a görögöket pártfogolta és végül is annak ellenére, hogy a világháborút megnyerte, abba bukott bele, hogy a görögök elvesztették a török elleni háborút. Jobban mondva Kemal pasa megnyerte felszabadító háborúját. Ugyanis, mielőtt Enver pasa a Kaukázusban szervezte meg az új hadsereget, Kemal seregei egy kis semleges terület kivételével elfoglalták az egész márványtengeri partvidéket, úgyhogy az angolok és görögök már Konstantinápoly védelmére készültek. Azé a Konstantinápolyra, amelynek lakossága már a szultán ellen forrongott.

Az egyesült angol-görög seregek átmeneti sikere arra bírta 1920 derekán Kemalt, hogy általános felkelést hirdessen a görögök ellen. 1921 elején már egyre-másra verték meg a diadalmos török seregek a görögöket, akik csak néha-néha tudtak egy-egy győzelmet felmutatni. Amikor az angolok kezdték látni, hogy a törökök katonai

## A modern Törökország fez és fátjol nélkül

A bekezdés után Konstantinápoly is felszabadult, a török nemzetgyűlés pedig kiküldte a köztársaságot, amelynek elnökevé most tizenöt éve, 1923 október 29-én Musztafa Kemalt választotta meg. Kemal csakhamar letette a szultanság idejére emlékeztető pasa címet, nemzete ellenben felruházta őt a ghazi, a győztes nevével. Így lett belőle Ghazi Musztafa Kemal.

A hatalom birtokában — azóta már kétszer újraválasztottak — Kemal hozzálátott az új Törökország megvalósításához, abban a szellemben, ahogy azt annakidején az ifjútörökök tervezték, de amelyet részint a török birodalom nemzeti-ségi ellentétei, részint az egységes vezetés hiánya miatt, nem tudtak megvalósítani.

Törökország. Mit is jelentett odáig ez a szó az európai ember gondolatvilágában? Jelentette az egzotikumot, a keleti sejtelmességet, a féltávolított török nőket, a háremek világát, az ezeregyéjszaka szines mesecsodáit, a karcsú minaretteket, a müezzin enekét, az iszlám varázslát és titokzatoságát. Nos, Kemal ennek egyszersmindenkorra véget akart vetni.

Az ő szeméi előtt egy modern állam lebegett. Utak, vasutak, modern városok. A rohanó hegyipatakokban nem romantikus sétahelyet, hanem eddig még fel nem használt vízierőforrásokat látott. És a most elmúlt másfél évtized minden fáradozása arra irányult, hogy ezt a modern államot megteremtse. Az európai embernek talán kicsit furcsa az a gyorsaság és az a drasztikum, amellyel helyenként a reformokat megvalósították, évezredek életformákat felrugtak. De ha ennek a tizenöt évnek a történetét nézzük be kell látnunk, szükséges volt. Még így is gyakran fellázadtak az idősebb generáció hívei a reformok ellen, de az ifjúság, az új nemzedék már töretlenül az új eszmék mögött áll.

Mik ezek az új eszmék? A monogámia bevezetése, a többnejűség megszüntetése, a családnépek bevezetése (ennek során kapta Kemal a török nemzetből az Atatürk vezetéknévet), az európai viselet meghonosítása, a férfiak fez- és a nők fátjolviseletét tilalma, az arab írás helyett a latin betűk, az arab időszámítás helyett a keresztény időszámítás behozatala. Csupa olyan dolog, ami az európai ember számára természetesen tűnik fel, de éppen az a körülmény, hogy ilyesmire kellett milliókat megtanítani, megmagyarázza, hogy nagy erély volt szükséges hozzá.

Aki Törökországban járt, az lépten-nyomon tapasztal valami tragikus összeütközést a népelemben. Ez az ország, amelynek olyan dicsősé-

szempontból fölényben vannak, elejtették a görögöket és béketárgyalást javasoltak a két fél között. Erre részint a franciák ösztökélték őket, akik sokkal hamarabb találták meg a törökökkel évszázados, reális kapcsolatukat, mint az angolok, másrészt azonban az is megdöngölésre készítette Angliát, hogy az indiai mohamedánok rossz néven vették, hogy a szintén mohamedán törökök ellen foglal állást. 1922 áprilisától 1923 júliusáig tartottak a tárgyalások, előbb Párizsban, majd 1922 novemberétől kezdve Lausanneban. Azert ilyen sokáig, mert közben szünet nélkül folyt a háború, amelynek sikereit igyekezett mindkét fél a tárgyalások során érvényesíteni.

Kemal pasa azt követelte, hogy a görögök ürítsenek ki minden megszállt területet, mire a görögök 1922 júliusában diadalmos offenzívába kezdtek. Augusztusban azonban megfordult a hadiszerencse. Kemal az augusztus 28-tól szeptember 12-ig terjedő ütközetben úgy megverte a görögöket, hogy azok hanyatholok menekültek Szmirnából és véglegesen kiűrtették Ázsiát. Erre a törökök most már megszállták az egész Márvány-tenger partvidékét, a görögök fegyverszünetet kértek, amely október 1-én létre is jött. Ennek értelmében a görögöknek még Európában Kelet-Thráciát is oda kellett adniuk a törököknek. Az ankarai nemzetgyűlés ezután megszüntette a szultanságot, letette VI. Mehmedet, ellenben egyideig még meghagyta a kalifátus méltóságát, ezt azonban szétválasztotta a szultanságtól. Idáig ugyanis a szultán, mint török államfő, egyben mint kalifa valamennyi mohamedán feje is volt. Kalifává a trónörökösöt, Abdul Medzsidet választották meg.

A lausannei tárgyalásokat most már nem annyira a török-görög ellentét, mint inkább az egyes nagyhatalmak érdekellentétei bonyolították. Különösen Moszult nem akarta Törökországot odaadni az angol érdekszférában lévő Mezopotámiának. 1923-ban a törökök és angolok meg is ütköztek Moszult birtokáért. Az első békefeltételeket elvetette a török nemzetgyűlés, mire az antant 1923 áprilisában újat dolgozott ki, amelyeket három hónapi vitakozás után elfogadtak a törökök.

Az 1923 július 24-én létrejött lausannei béke értelmében egy új, megnagyobbodott Törökország született meg, amely kisebb ugyan, mint a szultáni birodalom, de 700.000 négyzetkilométernyi területével, 18 és fél milliónál több lakosával, nem beszélve kiváló stratégiai és földrajzi fekvéséről, egyike a Földközi-tenger keleti része legjelentősebb államának.

ges múltja van, megtagadja átmenetileg múltját. Gyűlöli a mecsetjeit, szultánjainak mesébeli palotáit egykori gyönyörű fővárosát Konstantinápolyt. Nem szívesen mutogatja az idegennek. Inkább elviszi soha nem hallott ázsiai városok erődületeire, vagy be, országába szívja, ahol vad hegyek közt építette fel új fővárosát, Ankarát, amelynek lakossága elenyészik a milliók Istanbul mellett. És mégis erre büszke: Ankarára. Ez az övé! Az új Törökországé!

### Törökország földközti-tengeri hatalom

Görögországgal, az egykori 6si ellenséggel egymillió görög és török kicsérélése után olyan baráti viszonyba került, hogy ketten együtt Jugoszláviával és Romániával megalakították a Balkán-szövetséget. Bulgáriával is nagyon jó szomszedságban él Törökország, különösen idén nyár óta, amikor Szalonikiben a Balkán-szövetség elismerte Bulgária katonai egyenjogúságát. Szovjet-Oroszországgal a felszabadító háború óta bensőséges a viszony, amely azonban csak külpolitikai síkon mozog, belpolitikailag Törökország nagyjából államkapitalista berendezésű.

Az utóbbi esztendőben jelentősen eltörlődött a török politika az orosz vonalról az angol vonalra, ami egyáltalán nem jelent szakítást Oroszországgal, csak annak a következménye, hogy a spanyol feszültség és az angol-olasz ellentét következtében Anglia számára döntően fontos a Palesztinával és Szuézzel szomszédos földközti-tengeri középhatalom barátsága, Perzsiával a kurd felkelés leverése óta igen szoros a barátság annál is inkább, mivel Törökország érdeklődésével teljesen Ázsia felé fordult. Iránnal a moszuli kérdés 1926-ban békés elintézését nyert oly módon, hogy Törökország megkapta 25 évre a petróleum haeználati jogát. Franciaországgal az utóbbi esztendőben kiéleződött viszály az alexandretteli szandzsákság miatt, amely Törökország és a szomszédos francia fennhatóság alatt álló Szíria határában van, angol intervencióra békésen elsimult. Bár ez az egy pont, ahol későbbi konfliktus magvai rejtőznek, mert ez a török expanzió egyetlen útja.

A végső elégtétel és a vereaség utolsó felszámolása volt az 1936-os monreuxi egyezmény, amely visszaadta Törökországnak a Dardanellák feletti szabadságot. Viszont enélkül soha olyan véres a spanyol polárháború nem lett volna, mert ez az egyezmény tette lehetővé, hogy az orosz hadihajók kifussanak a Földközi tengerre.

# HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Nagyvárad, II. Károly király-út 5. sz.

ELŐFIZETÉSI ARAK: Belföldön: Egész évre 900 félévre 450  
negyedévre 225, egy hóra 75 lei.  
Magyarországon: Egész évre 50 P. félévre 25 P. negyedévre 15 P.  
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.  
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037  
Telefon: 12-27.

Kolozsvári szerkesztő: **dr Sulyok István.**

Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.

## Időjárás

A bucaresti időjárásutató intézet jelentése szerint várható időjárás: Délkeleti, déli légáramlás, sok helyen köd, helyenként ködcsitálás. A hőmérséklet alig változik.

**FIEDLER ISTVÁN SZATMÁR-NAGYVÁRADI PÜSPÖK A PÁPÁNÁL.** Rómából jelentik munkatársunk: Fiedler István szatmár-nagyváradai megyéspüspököt a Szentatyia tegnapi külön kihallgatáson fogadta. A püspök két egyházmegyéje állapotáról tett a pápának jelentést. A pápai audiencia után a bíboros-államtűk fogadta Fiedler püspököt.

**CHIGI EDDIGI KAIRÓI KÖVETET NEVEZTÉK KI OLASZORSZÁG BUCURESTI KÖVETÉVÉ.** Bucurestiből jelentik: Az olasz kormány, amint ismeretes Ugo di Sola, volt bucaresti olasz követet Rio de Janeiroba nevezte ki Ugo de Sola helyére Bucurestibe Pellegrino Chigi, eddigi kairói követet neveztek ki.

**A GLOUCESTERI HERCEGI PÁR HAZAÉRKEZETT EGYIPTOMBÓL.** Londonból jelentik: A gloucesteri herceg és hercegné Egyiptomból jövet hajón Marseillebe érkezett. A hercegi pár innen repülőgépen folytatja útját London felé.

**Ujabb hiányokat állapítottak meg a szatmári kereskedelmi iskola volt igazgatójának terhőre.** Szatmár. Saját tud. Részletesen beszámoltunk arról, hogy a szatmári törvényszék vizsgálóbírója sorozatosan elkövetett visszaélések és közvégyon hűtlen kezelése miatt előzetes letartóztatásba helyezte Apateanu Dumitru, a szatmári kereskedelmi iskola volt igazgatóját. A letartóztatási végzés csütörtökön délután került a törvényszék vádtaácsa elé, amely a vizsgálóbíró döntését formai okok miatt megsemmisítette s elrendelte Apateanu azonnali szabadlábrahelyezését. Valószínű azonban, hogy ez nem történik meg, mert a vizsgálóbíró újabb letartóztatási végzést ad majd ki, annál is inkább, mert a vizsgálat során az iskola ügykezelésében újabb hiányokat állapítottak meg.

**Doktorráavatás.** Kolozsvárról jelentik: Issekutz Jánost, néhai Issekutz János erzsébetvárosi törvényszéki bíró tehetséges fiát, aki jogitanulmányait a kolozsvári egyetemen kitüntetéssel végezte, jogi doktorrá avatták a kolozsvári egyetemen. Az új jogi doktor mindössze 22 éves.

**OLASZ TUDÓS KAPTA A FIZIKAI NOBEL-DIJAT.** Stockholmból jelentik: A fizikai Nobel-díjat ebben az évben Fermi Enrico olasz tudósra ítélték oda. Az irodalmi Nobel-díjat a folyó évre Pearl's Buck, ismert amerikai írónőnek adományozták. Pearl's Buck írta az „Édes anyaföld” című világhírű regényt, amelyet majdnem a világ összes nyelveire lefordítottak.

**Három revolverlövessel megsebesítette tizenhat éves menyasszonyát, azután agyonlőtte magát egy szatmári kiképző altiszt.** Szatmárról jelentik: Véres dráma játszódott le a szatmármegyei Óvári községben. Treistarú Vasile 25 éves szatmári altiszt három revolverlövést adott le menyasszonyára, a 16 éves Tóth Margitra, majd maga ellen fordította a fegyvert és agyonlőtte magát. Mindkettőjüket beszállították a szatmári kórházba, a műtéti beavatkozás azonban a fiatal katonán már nem tudott segíteni. Tóth Margit minden valószínűség szerint életben marad. A fiatalok jegyben jártak egymással, a lány szülei azonban elleneztek a házasságot és emiatt a fiatal kiképző altiszt számtalanszor heves jelenetet rendezt. Legutóbb is összeveszték emiatt s a vita hevében került aztán sor a gyilkossági kísérletre és az öngyilkosságra.

**MEGHALT A SZÁZ ÉVES PEGOYA TÁBORNOK.** Párizsból jelentik: A száz éves Pegoya tábornok, nyugalmazott hadosztályparancsnok, a francia tábornoki kar legöregebb tagja meghalt. Pegoya tábornok résztvett a 19-ik század második felének valamennyi fontosabb hadjáratában.

**NOVEMBER TIZENÖTÖDIKÉIG LEHET 5% SZÁZALÉKOS ENGEDMÉNNYEL ADÓT FIZETNI.** Bucuresti. Saját tud. A Pénzügyigazgatóság figyelmezteti a közönséget, hogy a törvény értelmében a negyedév első 45 napjában 5 százalékos engedménnyel lehet adót fizetni. Ezért a Pénzügyigazgatóság felhívja azokat, akik ebben a kedvezményben részesülni akarnak, használják fel a még hátralévő pár napot és fizessék le november 15-ig jelen negyedévre szóló adójukat. Az adóhivatal pénztárai napenként reggel nyolc órától délután egy óráig, délután négy órától hétig vannak nyitva. Akik november 15 után fizetnek, azok két százalékkal többet fizetnek, amellel a behajtás teljes számarával találkoznak.

**VALUTÁT CSEMPÉSZETT EGY TALMUDISTA.** Szatmár. A nagyváradai személyvonat indulása előtt a szatmári rendőrség detektívjei leszállították a vonatról Hender Izidor talmudistát, aki a rendőrség emberei előtt gyanúsán viselkedett. Az őrszobán személyi motozásnak vetették alá. A talmudista ruhájából ezer dinár, száz francia és ugyanannyi svájci frank, két dollár és egyéb idegen valuták kerültek elő. A fiatalember az idegen pénz nemek eredetére vonatkozólag azt mondta, hogy azokat Strossburgban élő nagybátyja küldötte neki. Azért akart Nagyváradra utazni, hogy ott román pénzre váltsa be azokat. A valuta-csempészt letartóztatták és átadták az ügyészségnek.

**Bonyodalmak egymillió 700 ezer lei körül.** Szatmár. Saját tud. Érdekes perben hozott ítéletet a közigazgatási bíróság. A per előzménye, hogy a város néhány évvel ezelőtt egymillió 700 ezer leit utalt ki a Casa Nationala felépítésére. Ezt a kiutalást Szatmár város új vezetősége kifogásolta azon az alapon, hogy az annakidején megszavazott összeg nem a kulturház, hanem egy részvénytársaság vette fel s ezért kötelezte a részvénytársaságot, hogy az egymillió 700 ezer leit fizesse vissza a városnak. A részvénytársaság ezt a határozatot megfellebbezte. A közigazgatási bíróság most helybenhagyta a város határozatát s a részvénytársaság fellebbezését elutasította, a város azonban követelését nem közigazgatási, hanem csak bírói úton hajthatja be a részvénytársaságon.

**ÖT UTASA HALT SZÖRNYET A LEZUHANT JAPAN ÓRIASREPÜLŐGÉPNEK.** Tokióból jelentik: A japán kormány nemrégiben több óriás repülőgépet vásárolt az Egyesült Államokba. Az egyik ilyen gép csütörtökön délelőtt kísérleti repülés közben a fukuokai repülőtéren lezuhant. A gép öt utasa szörnyethalt.

**VIKTOR EMÁNUEL — 70 ÉVES.** Rómából jelentik: III. Viktor Emánuel pénteken lépett életének 70-ik és uralkodásának harmincvolcadik évébe. Az egész ország lobogódiszben ünnepelte az évfordulót. Hitler német birodalmi vezér és kan-cellár táviratban fejezte ki jókívánságait az olasz uralkodónak.

A rádióműsort, rajtunk kívül álló okokból, nem közönlítettük, miért is olvasóink elnézését kérjük.

## Gyümölcsfák ültetése

megkezdődött. Keresse fel bizalommal

**Székely Lajos** faiskoláját.

Nagyvárad, Bdu! Regele Ferdinand 26.

**Szombaton lesz a nyomdászbal.** Talán még a szokottnál is nagyobb érdeklődés nyilvánul meg az idei nyomdászbal iránt, amely november 12-én szombaton este 9 órakor lesz a Katolikus Kőr nagytermében. A rendezőség már minden szükséges előkészítést megtett, hogy a hagyományos tancmulatság minden tekintetben megfelelően a hozzáfűzött várakozásoknak — s ha lehetséges — még az eddigi jólsikerült nyomdászbalokat is felülmúlja. A kitünően összeválogatott, — rövid, frappáns műsor keretében a Dalkör, Várady Them Juci pedig magyar dalokkal szórakoztatja majd a közönséget, Muzza György román dalokkal szerepel, míg a Dalkör énekszámát Vityájos Ilona zenetanárnő kíséri zongorán. A hangulatos műsor zárószámaként K. Them Juci és Rácz Sándor, Andrászi „Napnyugati álom” című daljátékából adnak elő egy jelenetet. A változatos zeneismereteket Andrászi Ede zenetanár, országos karnagy vezényli. Előadás után reggelig tartó tánc következik. Gondoskodott a rendezőség természetesen arról is, hogy a közönségnek kitünő büffé álljon rendelkezésére a lehető legolcsóbb vendéglői árak mellett.

**Köszönetnyilvánítás.** Felejthetetlen férjem elhunytá alkalmával kifejtett őszinte részvétüket mindazoknak a jóbarátoknak és ismerősöknek, akik mérhetetlen nagy fájdalomunkban osztoztak, ezúton is hálás köszönetet mondunk. Özv. Zakariás Simenné és családja.

A világháború rossz álma elmúlt. helyét  
**AZ ÁLLAMI SORSJÁTEK NAGY NYEREMÉNYÉNEK ÁLMA**  
foglalta el  
A november 12-iki húzásra vásároljon sorsjegyet a  
**MERCUR**  
ELARUSÍTÓ HELYEINÉL.  
Az Állami Sorsjáték új terve 4 EGYENKÉNT 6 MILLIÓS és 70 EGYENKÉNT 1 MILLIÓS nyereményt írányoz elő.

**MERCUR**  
HELYI CIM: BANCA DACIA Bdu! Regele Ferdinand 9.

**MEGHALT REITER ENDRE CSANÁ-  
LOSI PLEBÁNOS.** Nagykároly. Saját tud. Reiter Endre szentszéki tanácsos, csanálói plebános hosszú szenvedés után, f. hó 10-én 64 éves korában elhunyt. Reiter Endre mintaképe volt a népét szerető és népe javáért dolgozó lelkipásztoroknak. A szatmári egyházmegye különböző plebániáin működött, mint lelkipásztor. Nevetlenfalu, Rónaszék, Felsőbánya katolikus magyarsága bizonyára megrendülten veszi tudomásul halála hírért. Csanálosnak 12 évig volt plebánosa s ezalatt az idő alatt nemcsak népes egyházközségének, hanem az egész környéknek nagyrabecülését és tiszteletét is kivívta magának. Temetése november 12-én, szombaton délelőtt 10 órakor lesz Csanáloson, az egész környék részvéte mellett.

**NAGY FÖLDRENGÉS INDIÁBAN.** Londonból jelentik: Az angol földrengésjelző állomások péntekre virradó éjszaka 4 órás heves földrengést jeleztek, melynek gócpontja 6 ezer mérföldre lehetett. Valószínű, hogy a földrengés fészke Indiától keletre vagy a Csendes-óceán mexikói partvidékén keresendő. Hasonló jelentések érkeztek Kaliforniából és Újzelandból is.

**A FILMEK HÁROMNYELVŰ KISÉRŐ-  
SZÖVEGÉNEK ENGEDÉLYEZÉSE ELŐL  
NEM ZÁRKÓZIK EL A PROPAGANDA-  
IGAZGATÓSÁG.** Bucuresti. Ismeretes az a mozgalom, melyet az erdélyi moztulajdonosok indítottak, akik Nagyváradon megtartott legutóbbi értekezletükön elhatározták, hogy közös kérelmet fordulnak az illetékes minisztériumhoz, hogy ismét engedélyezzék a filmek magyar és németnyelvű magyarázó szövegét. A mozgóképszínház-tulajdonosok kérvényére most választ a propagandaügyi minisztérium filmsztyálya, amely leiratban értesítette a moziakat, hogy a háromnyelvű (román, magyar és német) magyarázó szöveg újraalkalmazásának esélyességét beható tanulmányozás alá veték és olyan megoldáson gondolkoznak, hogy a szöveg ne rontsa a kép esztétikáját és ne csökkentse a film élvezhetőségét. Tekintettel, hogy a kérdést maga Suchianu igazgató, a propagandaügyi minisztérium filmszakosztályának a vezetője tanulmányozza, aki régi szakember ezen a téren, meg van a remény arra, hogy rövidesen meg is találják a módját annak, hogyan alkalmazható a filmekben a háromnyelvű magyarázó szöveg, anélkül, hogy a sok írás rontaná a kép művészi értékét és csökkentené annak az érthetőségét és élvezhetőségét.

**Teiu állomásnál kisiklott egy vonat.** Bucuresti. Saját tudósítónktól. A Bucuresti—aradi gyorsvonat mozdonya, a brassómegyei Teiu állomásnál kisiklott és magával rántott három vagon. Emberáldozata nincs a szerencsétlenségnek, csupán a mozdonyvezető sebesült meg, aki kiugrott a mozdonyból és az Olba vetette magát. Ezt a sebesültet a brassói kórházba szállították. A szerencsétlenség színhelyén a vasútvonal megrongálódott, úgy, hogy a vonatok Erdélyből a Szeben—Piatra-Olt-i vonalon közlekedtek s emiatt mind igen nagy késéssel érkeztek az Eszaki Pályaudvarra.

**ANGLIA—NORVÉGIA 4:0 (4:0).** Londonból jelentik: Az angol válogatott csapat ma játszotta le mérkőzését a norvégok válogatottjával. A mérkőzést az angolok nyerték 4:0 (4:0) arányban.

**Meg akar tanulni elmélkedni?  
Jól akarja végezni elmélkedéseit?  
Praktikus elhatározásokat akar tenni?  
Akkor használja:**

**MÜLLER LAJOS S. J.** elmélkedési könyveit amelyekből az adventi és karácsonyi rész most jelent meg.

## Harmatozzatok egek

cimen

Mindegyik elmélkedés módszeresen kidolgozott, amelyekből megtanulhatjuk a helyes elmélkedés módját. Mindegyik érdekes, lendületes és ami fő, gyakorlatias. Egyformán használhatják a papok, szerzetesek, szerzetesnők és világiak.

Ara kartonkötésben 130 lei

**Zürichi nyitás.** Párizs 11.71, London 20.95, Newyork 441, Brüsszel 74.77 fél, Milánó 23.21, Amsterdam 239.77 fél, Berlin 166.90, Praga 15.16, Varsó 82.87, Belgrád 10, Bucuresti 325.

**A TANTESTÜLET TAGJAI KÖTELESEK  
ORSZÁGÓR-PARANCSNOKI TANFOLYAM-  
KAT LÁTOGATNI.** Bucurestiből jelentik: Az ifjúság nevelése céljából törvényt szövegeztek meg, amely egyesíti az országór intézményre vonatkozó összes rendelkezéseket. A törvény értelmében a tantestület tagjai kötelesek lesznek ezentúl országór-parancsnoki tanfolyamot látogatni.

**MÜEGYETEMET ÁLLITANAK FEL KAS-  
SÁN.** Budapestről jelentik: A mérnök-politikai társaság csütörtökön összejövetelt tartott és a felszólalók azt indítványozták, hogy Kassán műegyetemet állítsanak fel. *Petneházy*, iparügyi államtitkár az indítványt helyezte és kifejezte azt a reményét, hogy a kassai műegyetem mielőbb megalakuljon.

**Ne tegyük az éjjeli szekrényre töltött pisztolyt!** Newyorkból jelentik: J. M. Willett fort-worti (Texas állam) lakos mindig töltött pisztolyt tett éjjeli szekrényére, mert felesége betörőktől félt. Egy éjszaka felkelt és sétálni ment, hogy kintz fejfőrcsétől megszabaduljon. Mielőtt visszatért, Willett, aki nem tudott férje éjszakai sétájáról, a lépések zajára felriadva, felkapta a pisztolyt és a sötétben rálőtt a közeledő alakra. A súlyosan sebesült Willettet kórházba szállították.

**ERÉLYES INTÉZKEDÉSEKKEL TÖRIK  
LE A DRÁGASÁGOT.** Kolozsvárról jelentik: Hodor Victor dr. a szamosi tartomány vezértitkára, dr. Bornemisa Sebestyén kolozsvári polgármesterrel egyetértésben elhatározta, hogy újabb intézkedéseket tesznek a drágaság letörsére. A városházán külön hivatalt állítanak fel e célból és ez a hivatal fogja átvizsgálni az élelmiszerek, a kereskedelmi és iparcikkek árait. Bekérik a tartomány összes városaiból az elsőrendű szükségleti cikkeknek az árait és összehasonlítás alapján megállapítják az új árakat. Szerveznek egy bizottságot, amelynek feladata lesz az indokolatlanul emelt árak esetén az üzérkedési törvény alapján eljárást indítani az árdrágítók ellen.

### Ma este van a nyomdász-bál a Katolikus Körben!

**A rabló előzékenyen kiszolgálta a vevőt.** Newyorkból jelentik: A fényes Waldorf Astoria szálló előcsarnokában lévő ékszerész üzletébe két fegyveres rabló toppant be fényes nappal. Az üzlet tulajdonosát, R. W. Johnston és segédjét A. Feingoldot guzsbakötve a pulatok alá dobták és a raktár kifosztásához láttak. Közben az ékszerész egyik régi vevője, L. B. Lansberry, váratlanul az üzletbe lépett, hogy karkötőt vegyen. Az egyik rabló az ékszerészesség szerepét játszva, kifogástalan udvariassággal kiszolgálta a vevőt, akinek távozása után a banditák 25.000 dollár értékű zsákmánnyal nyomtalanul eltűntek.

**HARMINCEZER FRANK JUTALOM A  
BECSÜLETES MEGTALÁLÓNAK.** Párizsból jelentik: Grace Moore, a világhírű filmszínésznő, aki néhány nap óta Párizsban tartózkodik, a minap éjszaka egy autótaxiban elvesztette száz ezer frank értékű gyémánt-melltűjét. A művésznő még az éj folyamán bejelentette az esetét a hatóságoknak és a rendőrség azonnal megindította a nyomozást. Grace Moore 30.000 frank jutalmat ígért a becsületest megtalálóknak. A melltű eddig még nem került meg.

**A Grossglockner-ut látogatottsága.** Bécsből jelentik: A Grossglockner-ut az idén rendkívül nagy látogatottságnak örvendett. Hivatalos kimutatás szerint eddig összesen 361.229 látogató kereste fel. Az uton megfordult gépjárművek száma 92.963 volt. A látogatók között igen sok külföldi akadt, még pedig nemcsak az európai, hanem a tengerentúli államokból is. A pompás alpesi magasút a télen is nyitva marad a forgalom számára, de bizonytalan idő esetén ajánlatos ha a gépkocsik hőláncot visznek magukkal.

**A RÖVID NŐI HAJVISELET DIVATBA-  
HOZÓJA ÉHENHALT.** Newyorkból jelentik: Griechen Henrik, az egykor híres newyorki fodrász, végső vesztésében meghalt. Ő hozta annakidején divatba a rövid női hajviseletet. Az orvosok megállapítása szerint végzetes betegségét a hosszas éhezés okozta. Griechen halálos ágyán keserűn panaszkodott, hogy a hosszú haj divatja tette tönkre üzletét és kergette őt az éhhalálba.

# SZÍNHÁZ

## Az utolsó évek legnagyobb operettsikere „Légy enyém mint régen”

A Thalia operettegyüttesének vendégszereplése Nagyváradon.

Kell-e nagyobb reklám egy operettnek, mint az, hogy Erdélyi Mihály írta. Minden színházbarát tudja, hogy amit Erdélyi Mihály ír, az kész siker. „Légy enyém mint régen” című legújabb operettel jön át november hó 16-án, szerdán a Thalia nagyszerű operett társulata, amely Erdélyi Mihály eddigi legnagyobb sikere.

Ez az operett jószág, szépség tekintetében vezet. Példátlan az a siker, amelyet ez az operett megért. Az író jól tudta mi kell a közönségnek. Briliáns, áradó humor, szerelem, romantika, fülbemászó muzsika, kitűnő szerepek, nagyszerű táncok, fővárosi nivóju előadás van a színház műsorán. A Légy enyém mint régen-nek külön érdekessége, hogy ebben az operettben mutatkozik be a váradi közönségnek a színház új primadonnája Krémer Mancsi, aki szereplő társával együtt Kolozsváron már sikerre vitte ezt a remekművet.

A Légy enyém mint régen szerdán, csütörtökön, pénteken este, szombaton délután 5 órakor és este 9 órakor, vasárnap délután 6 órakor és este 9 órakor és hétfőn este 9 órakor utoljára van a színház műsorán. Ma szombaton nyílik meg a színház előveteli pénztára és az óriási érdeklődésre való tekintettel ajándékos lesz mindankinek egyrét a színházban gondoskodni, mert az előadás napján jegy a pénztárnál nem lesz kapható.

### A THALIA ELŐADÁSAINAK MŰSORA:

November 16-án, szerdán este 9 órakor: **Légy enyém mint régen.** (Erdélyi Mihály óriási sikerű, legújabb operettje. Közel 200 előadás. Ragyogó, új kiállításban. Rendező: Gróf László. Vezényel: Stefanidesz József. Koncertmester: Schreiber Alajos. Főszereplők: Krémer Mancsi, Sándor Stefi, Rajnai Elli, Benes Ilona, Báza Éva, Faludi Márta, Czoppán Flóri, Miklóssy Margit, Faluvégi Gizella, Jenői János, Cséka József, Fülöp Sándor, Deesy Jenő, Réthelyi Ödön, Csengeri Aladár, stb.)

Csütörtök délután 5 órakor: **Egyetlen éjszaka.** (Szánthó Mihály és Losonczy Dezső operettje, Krémer Mancsi fellépésével, olcsó helyárrakkal.)

Csütörtök este 9 órakor: **Légy enyém mint régen.**

Péntek este 9 órakor: **Légy enyém mint régen** Szombat délután 5 órakor: **Légy enyém mint régen.**

Szombat este 9 órakor: **Légy enyém mint régen.**

Vasárnap délután 3 órakor: **Julia.** (40-edeszer. Olcsó helyárrakkal.)

Vasárnap délután 6 órakor: **Légy enyém mint régen.**

Vasárnap este 9 órakor: **Légy enyém mint régen.**

Hétfőn este 9 órakor: **Légy enyém mint régen** (Bucsuelőadás.)

— A jegyeket minden előadásra már szombaton délelőtt 11 órától kezdve árusítja a pénztár, a rendes pénztári órákon.

## Mozgósínházak műsora:

APOLLÓ: **ELJEN AZ UNÁLLÓSÁG.** Irene Dunne és Douglas Fairbanks jun.

DORIAN: „**ROBIN HOOD**”. Errol Flynn és Olivia de Havilland főszereplőkkel.

## Népszerű egészségügyi előadások

A tartalomról: A tisztaság. — Alk. természetud. alapismeretek. — Táplálkozás. — Tüdővész. — Anya- és csecsemőbetegségek. Alkoholizmus stb.

Írta: Dr Váradi Sándor. — Ara: 95

# A halkonzervek titkai

Ha jártál a tengerparton, kedves olvasó, ha délutánként, vagy esténként elüldögéltél valamely kikötői albergóban, vagy észak-tengeri matrókocsnában és mindez történt veled hónapokkal, vagy évekkel ezelőtt, akkor azt hiszem, te is úgy vagy vele, mint én: örömmel elnézgeted a messze tengerrekről érkezett halkonzervek dobozait. Megállsz a kirakatok előtt, orrodát egyszerre megcsapja a tengeri levegő, kátránytól terhes kikötői szaga és érzed, legalább is úgy érzed, mintha olajban sült halakat, vagy rákokkákat tennének a tengerészekre emlékeztető pincék elé. A kirakatokban egymásra tornyosulnak a különböző dobozok, szinte hívogatnak a sokszínű, izléses címkek; az idegen nyelven leírt gyári szakkifejezések és meghatározások a régen hallott idegen hangokat duruzsolják fődbe. Érzed a gyomrodban és a szádban a vágyat, hogy jó lenne felbontani egy ilyen csomagot és megizlelni a tartalmát és egy kicsit visezálmódní magad a régi emlékek közé. Egyes dobozokon rajta vannak azok a márkák, amelyeket szeretsz, szívesen könnyít meg értük a pénztárcádat és örömmel viszed haza a halkonzerv dobozokát. Néha tudod, hogy mit eszel, mert aféle tengeri búvárnak tartod magad, aki kitűnően ismeri a tenger rémeit, — néha azonban csak sejtet, mi az, amit elfogyasztottál. Vagy mondjuk talán így: azt hiszed, hogy tudod, de valójában fogalmad sincs arról, mit ettél meg azon estén, amikor hazatérve, szépen kicsomagoltad és kinyitottad az olajoktól és fűszerektől illatos doboz tartalmát. A legtöbb esetben úgy jársz, mintha tombolát játszanál, nem tudod, mit fogsz kapni. Ha hive vagy a kitűnő Leidenfrost professzornak, olvasgatód könyveit és értekezéseit, ha fellapozod a tengerrel foglalkozó tudományos folyóiratokat, akkor már egészen másképpen fogsz vélekedni arról, amit valójában zsákhamacsaként vásárolsz és azt hiszed, hogy az általad annyira szeretett izléstengeri lény husából falatozol.

## Ismeretlen csodalények a bádogdobozban

Mert bizony az igazság az, hogy nagyon furcsa dolgokkal lepnek meg bennünket a különböző halkonzervgyárak. Olyan halakat, halfajtákat, rákokat és tengeri lényeket dobznak piacra, amelyekről sem a tengerkutatók, sem a halászok nem tudnak. Itt van például egy doboz: az van ráírva idegen nyelven, hogy tartalma: „tengeri pisztráng”. Te elmegy a kérdés mellett, mert nem is gondolsz arra, hogy a tenger, a tenger víz eddig még sohasem adott életet a pisztrágnak. A pisztráng a hegyi folyókban és tavakban él világot és amit te tengeri pisztránként vásárolsz meg, az nem más, mint a nagyon szerényigényű és egyszerű makrhal. Ugyanez az eset a „tengeri fogasnál” és a „tengeri süllőnél” is. Ez a két csodalény a tőkehal husából kerül ki. A tőkehal családja egyébként nagyon kedvelt a halkonzervgyárosok előtt. Egyesek a „tengeri lazac” kitűnő titulusát viselik a címkeken.

Azután ott van egy másik különleges eset, amit a konzerviparban „tengeri angolna” néven kereszteltek el. Itt nem arra az angolnára gondolkodok, amelyik szépen és karcosan, egész valójában, jól agyonfűstölve látható a kirakatokban. Ezek valódi, hamisítatlan angolnák, tehát nem kell kétségbevonnod a létezésüket. A „tengeri angolna” jelzővel ellátott konzervnél azonban más az eset, mert itt, ne rettenj meg, a legkevésbé barátságos halból falatoztál: cápuhúst ettél! A ráják sem megnyerő lények, egyesek valóságos árambateriákat cipelnek magukkal és ha hozzád érnek, akkor könnyen villamosították. Ezek a ráják legnagyobb részét mint „filék” kerülnek a kereskedések polcaira és kirakataiba, ügyesen feldolgozva, természetesen mentesítve a villamoságtól. Azután ott van az a bizonyos „pisztrángok”, amiről nagyon nehéz kisütni, hogy gunyja alatt a valóságban ördögálnak hirták, de sohasem pisztrágnak, pláne ne pisztrángtoknak.

## A Clupea Pilchardus karrierje

De a legnagyobb verseny mégis a szardiniapar és itt is sok meglepetésben lehet része azoknak, akik nincsenek beleavatva a gyárak titkaiba. A szardinia, vagy legalább is azok a halacska, amelyeket gyakran így neveznek mar hosszú idő óta vagyont hoz azoknak, akik feldolgozásával foglalkoznak. A gyártás technikája jóval több százévtendénél, de a népszerűsítést a franciák kezdték el, úgy hatvan esztendővel ezelőtt. Röviddel később megalakultak az olasz gyárak, majd a spanyol és portugál üzemek, hogy a nyolcvanas években valóságos pánik törjön ki a francia konzerviparban. Rövidesen a norvégok vették át a vezetést s ettől kezdve megindult egy érdekes küzdelem a francia és norvég gyárak között. A Clupea pilchardus (így hívták a tudósok) heringfajta hal, egyébként ez az igazi szardinia. Található a Földközi tengerben és Gibraltártól kezdve egészen a La Manche csatornáig. De to-

vább már nem! Tudjuk talán még azt is, hogy a gyárak a két éves szardiniát veszik a legzive-esebben és a motoros halászhajók bizony vigan pófognek, hogy egy-egy napon, márciustól kezdve hajónként kifogjanak tízezer szardiniát is. A minőség és a jóság természetesen a nyersanyagoktól és az olaj finomságától függ. Az olívaolaj ér a legtöbbet, de a gyenge gyapotmagolajat is szívesen használják, főleg az amerikaiak és a norvégok. Az előbb említettem, hogy nem minden szardinia valódi. Itt is, ha tudsz a címkekől olvasni, meglepetésekben lehet részed. Az amerikai importőrök heringfajtákat konzerválnak és nem szardiniát, mert az ottani tengerekben az a halacska egészen ismeretlen. Az a bizonyos „kaliforniai szardinia” nem más, mint éretlen heringek dobozba zsúfolt sokasága. Ezeket mustármártásba csomagolják, ha nagyobbak, és ha kisebbek, akkor olajba: „American brand”, „Oily Sardine”, „Home brand” címmel kerülnek forgalomba, de letagadva azt, hogy heringek. Ugyanez az eset a portugál konzervnél. Ott nagyon szeretik a „sardines a l'huile” címet, ami alatt a csapao halacska kell érteni. Ennél a halmál ér az a meglepetés, hogy a falatok ropogni kezdenek a fogad alatt, mert oldalukon csontos pikkelyek vannak. A kvarneroi halászok száraz szkömbrinak hívják, a portugálok erre nem szívesen hívják fel a figyelmet, de az olaszok becsületesen feltűntetik azt, hogy mi van a dobozban. Soralli in olio puro — olvasható a dobozokon és akkor már előre sejtethed, hogy ezzel a szikkalt halacskaival lesz dolgod.

Tehát a Clupea Pilchardus valóságos karriert futott be és szívesen hívalkodnak mások is ezzel a névvel.

A szardinia-dömping sok államban gondot okozott. Az oroszok és a japán gyárak valóságos pléhdohoz-áradatot küldtek szét a világba, de ők nem tehettek mást, mint a heringfajtákat konzerválták. A francia gyárak érezték meg leginkább a nagy konkurenciát és különösen a norvégokkal szemben akartak erőlesen fellépni. Volt egy

## Egy pör, amely nem ért véget

De legyünk következetesek, mert mint Leidenfrost professzor írja: a norvég szardinia címmeivel sem alacsonyabb értékű az igazi szardiniánál és a többi szardiniakonzervtől könnyen megkülönböztethető. Ugyanis a norvégok a feldolgozott nyersanyagot leginkább megfűstölik és csak azután teszik olajba. A sok vitát és félreértést az olaszok intézték el leghelyesebben. Egy nemrégiben kibocsátott rendelet a tartalom pontos feltüntetését követeli és így az olasz áruk, a norvég mellett valójában a legmegbízhatóbbak.

P. Hitter József S. J.:

## Spanyol tűztenger

Nincs Európában ország, hol égetőbb aktuálisással jelentkeznének a katolicizmusnak létkérdéssel összefüggő problémát, mint Spanyolországban! Olasz légiók és német különítmények állnak ott szemben szovjet hadosztályokkal, öt nemzet bombavetőt dübörögnek a spanyol városok és falvak felett, népek szabadcsapatai harcolnak egymás ellen mindkét oldalon: valamiféle... A küzdelem látszólagos megoldása — nagyhatalmi érdekek összecsapása és szinte politika-alatti erőfeszítés — könnyen elsíklást enged tévmagyarázatok felé. Az olasz, francia, angol, német, szovjet-orosz érdekek robbannak össze spanyol földön: a Földközi-tengerért, a földközi-tengeri hatalmi egyensúlyért — ez a látszat!

A spanyolok háborúja ez? Miért szenved a spanyol nép öt nagyhatalom lézibombáinak és aránáitainak tűztengerében? Mi ég ama apokaliptikus tűztenger lángjaiban? — Erről szól a „Spanyol tűztenger”!

Ara kartonkötésben 60 lef és portó.

nagy pörük a francia gyáraknak, amelyet a londoni törvényszéken indítottak a norvég kereskedők ellen. Azt követelték, hogy tiltsák el a norvégokat a „Smoked Norwegian Sardines” és a „Norwegian Sardines” árucímzésektől, mert hiszen a norvég partok mellett nem él szardinia. De mint minden ilyen nemzetközi per, ez sem fejeződött be és a norvégok azóta is a régi névvel hozzák forgalomba a sprattot és a „kölyök heringet”. A norvégok különben azzal védekeztek, hogy a franciák sem tartják be az áruk helyes jelölését, mert ők is nagyon sok sprattot dolgoznak fel.

Tehát tanulj a fentiekből: nem érnak majd meglepetések. A tudósok már régen hangoztatják, hogy a tengeri állatok táplálók és a tengerparti népek is azt mondják, hogy azért élnek hosszú ideig, mert halakkal, rákokkal és más tengeri vándorokkal táplálkoznak. A scampi és a dentale valóságos esemege, nem felejtj el az, aki egyszer evett belőlük. Amit pedig úgy kapez, hogy calamaretti, henyd be a szemed: polipot ettél! De a husa nagyon jó falat, megbocsájtod a csufágót...  
Dékány András.

Karácsony apó! Karácsony apó!  
Isten hozta! De miért sietett annyira?



— Nem siettem, kedvencem. De most egész évre alkalmaztak az **AURORA** ELÁRUSÍTÓ HELVEI, hogy MILLIÓKAT osztogassak szerte az országban.

A XVIII. sorozatok kiállításának húzása november 15.

BANCA UNION: Oradea, Bd. Reg. Ferdinand 1

# LEGUJABB

## Nagy fényvel ülik meg Franciaországban a fegyverszünet húszesztendő évfordulóját

A francia radikális párt kilépett a népfrontból

Párizsból jelentik: A fegyverszünet megkötésének húszadik évfordulóját Franciaországban a szokottnál nagyobb fényben ünneplik meg. Az ünnepségek már csütörtökön megkezdődtek és három napig tartanak. A csütörtök esti és éjszakai órákban Párizsba érkeztek azok az emlékfáklyák, amelyeket a szövetséges hatalmak fővárosaiban, a francia gyarmatokon és a francia megyékben gyújtottak meg.

Párizsból jelentik: A radikális párt levelet intézett a népfront vezetőségéhez, melyben bejelenteti szakítását a népfronttal, mivel abból a kommunista párt nem volt hajlandó kilépni. Ezzel kapcsolatban a kommunista párt közleményt adott ki, melyben leszögezi, hogy a levél után szükségesnek tartja annak megállapítását, hogy a kommunisták hűek maradnak a népfronthoz, melynek egysége fontosabb, mint valaha.

## A német birodalomban véget értek a zsidóellenes tüntetések

A pozsonyi iskolában a zsidók arányát zártszámhoz költötték

Berlinből jelentik: A zsidóellenes tüntetések birodalomban péntek reggelre véget értek.

A csütörtöki tüntetések során a birodalom valamennyi városában, ahol zsidók élnek szétrombolták a zsidók üzleteit és felgyújtották a zsinagógákat. A különböző városokban többszáz zsidót védőőrizetbe vettek. A zsidó üzemvezetőket sok helyen eltávolították. Péntek reggel jóformán egyetlen zsidó üzletet sem nyitottak ki. A hivatalos jelentés és a „Völkischer Beobachter” hangoztatja, hogy az akció során egyetlen zsidónak a hajszála sem görbült meg. Németország

nem akar zsidó martirokat, de semmit sem mulaszt el annak biztosítására, hogy újabb provokálás esetén a német nép nem él ilyen enyhé megtorlással.

Pozsonyban jelentik: A pozsonyi német gimnáziumban bevezették a numerus clauzust. A két felsőbb osztályban a zsidó tanulókat elkülönítik az árja tanulóktól, tekintettel arra, hogy innen a zsidó tanulókat már nem lehet kizárni. Az alsóbb osztályokban a zsidó tanulók száma 5-7 százalék lehet. A zárt számot már a legközelebbi napokban életbe léptetik.

## Horthy Miklós magyar kormányzó díszes bevonulása Kassára

A magyar kormány is részt vett a bevonuláson. — A kassai dómban Serédi Jusztinián hercepprimás tartott hálaadó istentiszteletet

Kassáról jelentik: Péntek délelőtt fél 12 órakor vonult be csapatai élén Horthy Miklós kormányzó Kassára. A városban óriási lelkesedéssel fogadták. Az almászürke lován érkező kormányzót és katonáit a lelkes tömegek virággal szórták tele. A főtéren lévő emelvényen ezután elfoglalta helyét Horthy kormányzó a felesége mellett. Az államfőt elsőnek Imrédy miniszterelnök üdvözölte, aki hangoztatta, hogy ebben a nagy pillanatban meg kell születnie a magyar népnak minden magyar között. Majd 10 másik magyar hódolatát nyújtotta át a kormányzónak. Ezután Eszterházy János gróf, mint Kassa város volt képviselője üdvözölte Horthy Miklóst.

Az üdvözlésekre a kormányzó válaszolt a beszédében különös hálával emlékezett meg a baráti nagyhatalmak és azok vezéreinek támogatásáról, amelyben a magyar ügyet részesítették, valamint a lengyel nemzet szeretetének megnyilvánulásáról. Hangoztatta, hogy le kell vonni az el-

mult husz esztendő tanulságait, majd biztosította a Magyarországhoz került szlovákokat, hogy nyelvüket és kulturájukat teljes szabadságban gyakorolhatják. Ezután horvát nyelven szólott a szlovákokhoz és megismételte előtűt az a kijelentését, hogy jogukat, nyelvüket és kulturájukat teljes szabadságban gyakorolhatják magyar hazájukban.

Ezután ünnepélyes Te Deum volt a kassai dómban. Az ünnepi istentiszteletet Serédi bíboros-hercepprimás pontifikálta.

### Bacsinszky ruszin miniszter Budapesen

Budapestről jelentik: A magyar-cseh vegyes határmegállapító bizottság csütörtökön délután ülést tartott. Ezen részt vett Bacsinszky ruszin miniszter is, aki Budapesen tartózkodik

## A régi Csehszlovákiából hatvanhárom képviselő és harmincegy szenátor kerülete jutott bele az átszatolásokba

Két héten belül lesz az elnökválasztás

Prágából jelentik: Itteni politikai körökben azt hiszik, hogy az elnökjelölt neve a pénteki nap folyamán már ismeretessé válik és az elnökválasztás két héten belül megtörténik. A prágai képviselőháznak a területátcsatolások után 237 tagja van. Hatvanhárom képviselő elvesztette

mandátumát. A szenátus tagjainak száma 119. Harmincegy szenátor más állam alattvalója lett. Így a köztársaság harmadik elnökét háromszázötvenhat szavazattal választják meg. Politikai körök szerint az elnökválasztás ideiglenes és hasonlóképpen ideiglenes jellegű lesz az új alkot-

mány is. Az új alkotmánynak az lesz a feladata, hogy szabályozza a köztársaság szövetségi állam jellegét, különösen pedig Szlovákia jogi helyzetét. A pártokon belül nagy nézeteltérések vannak a választójogi kérdésben. A nemzeti egyesülés pártja a többségi elv alapján történő választások mellett van, míg a baloldali pártok fenn akarják tartani a mostani választási rendszert.

A szlovákok nem szavaznak olyan elnökjelöltre, aki hűve volt a régi cseh politikának

Prágából jelentik: Sidor képviselő, a szlovák néppárt vezére kijelentette, hogy egyetlen szlovák sem szavazna olyan jelöltre, aki helyeselte Csehszlovákia régi politikai irányát. A csehek és szlovákok közötti megértés lehetetlen, ha az új Csehszlovákiában a cseh politikát a régi rendszer képviselői irányítják. A szlovákok nem csehellenesek, de nem akarnak Szlovákiában olyan embereket, akik nem értik meg a szlovák nép szellemét és húsz év alatt nem tartották szükségesnek megismerni a szlovák népet.

### Szlovák miniszterek tanulmányútja a német birodalomban

Bécsből jelentik: Duresánszky szlovák miniszter és Karmazsin államtitkár Berlinbe utazott, hogy a gazdasági és a munkaszolgálati kapcsolatos kérdéseket tanulmányozza.

## Megválasztották a török köztársaság új elnökét

Isztanbulból jelentik: Számolnak azzal, hogy a péntekre kitűzött elnökválasztással kapcsolatban az egész kormány formailag lemond. Bayar miniszterelnök ez esetben ismét megbízatást kap és az egész kormány változatlan marad.

Izmet Inonü volt miniszterelnököt megválasztották a török köztársaság elnökévé.

## Árcsüvegárak

### Lakás

szavanként 3 lei

### 2 szobás

komfortos lakás november 1-re kiadó. — Nagyvárad, Str. Ingusta No. 26.

### 2 szobás

előszobás lakás azonnal kiadó. Nagyvárad, Str. Barierj 5. szám. Pogány-telep.

### Különbejárato

butorozott szoba, esetleg ellátással is azonnal kiadó. Nagyvárad, Pasteur-utca 13. szám.

### Kiadó

kétszobás utcai lakás mellékkeliségekkel. — Vajna, Nagyvárad, Str. General Holban No. 22.

### Keresek

a város központjában, lehetőleg közel a Katolikus Körhöz, külön bejárato, irodának alkalmas szobát. Utcára nyíló előnyben. Cim a kiadóban.

### Adás-vétel

szavanként 3 lei

### Eladó

Zeiss Teosar 9x12 fényképezőgép. Nagyvárad, Str. Nicolae Zsiga 7. sz.

### Eladó

hangverseny zongora. Nagyvárad, Str. Bratianu 27. szám.

### 2 darab

vaskályha éisdő. Nagyvárad, Str. Pasteur 37.

### Kiseb

Zefir kályhát megvételre keresek. Nagyvárad, Str. A. Treb. Laurian 18. szám.

### Egy

fűszerüzlet berendezés eladó. Nagyvárad, Str. Nicolae Zsiga 50. sz.

### Keresek

megvételre használt, de jó karban lévő irodai íróasztalt. Cimeket a kiadóba.

### Fekete

férfi télikabát teljesen hibátlan állapotban, eladó. Nagyvárad, Str. A. Muresanu 5. utcai lakás.

### Allást keces

szavanként 1 lei

### Megbízható

bejáró főzőnő ajánlokzik uri házhoz. Érdeklődni: Nagyvárad, Pál-utca 24., udvarban jobbra, második ajtó.

### Hülönféle

szavanként 3 lei

### Intelligens

fiatalabb lakótársnőt keresek. Cim a kiadóba

### Velencei Hitelszövetkezet

új helyiségében, Nagyvárad, Str. Coşbuc 4. Kölcson kihelyezéseket ismét megkezdte.

### PUHA CLMOT

állandóan vesz a Szent László-nyomda r. l., Oradea.